

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

IZVAJANJE DELA V SPLOŠNO KORIST KOT OBLIKE ALTERNATIVNE KAZENSKE SANKCIJE V SLOVENIJI

Gorazd Meško, Rok Hacin in Petra Žiberna

1 Delo v splošno korist

- **Delo v korist skupnosti oziroma delo v splošno korist je oblika alternativne kazenske sankcije in se izvaja v obliki opravljanja dela v korist lokalne skupnosti, humanitarnih in drugih organizacij, ki opravljajo nepridobitno delo (Kmet, 2007).**
- **Delo v korist skupnosti predstavlja ukrep, ki poravnava škodo skupnosti, ki je nastala kot posledica deviantnega ravnanja določenega posameznika (Kmet, 2007).**

2 Zakonski okvirji izvrševanja dela v korist skupnosti v Sloveniji

- 1. Zakon o prekrških;**
- 2. Kazenski zakonik;**
- 3. Zakon o kazenskem postopku;**
- 4. Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij; in**
- 5. Pravilnik o izvrševanju dela v splošno korist.**

3 Izvrševanje dela v splošno korist v Sloveniji

3.1 Tožilstvo

- Delo v splošno korist predstavlja alternativno ali dodatno kazensko sankcijo.
- Uporabi se lahko: 1) v predkazenskem postopku, 2) v primeru izrečene zaporne kazni, 3) pri pogojni obsodbi in 4) pri vzgojnem ukrepu zoper mladoletnike.
- Pomembna je presoja tožilca o ustreznosti kazni dela v splošno korist.
- Tožilstvo ne spremlja osebe v času opravljanja dela v splošno korist.

3.2 Sodišče

- Delo v splošno korist se dodeli po odločitvi sodišča, na predlog tožilca.
- Sodišče ima pristojnost, da za **kazniva dejanja** do zagrožene kazni do 2 let zavora (izključena so kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost) izreče kazen dela v korist skupnosti (en dan zavora je enako dvema urama dela).
- Sodišče v večini primerov sledi predlogom tožilstva - možnost pritožbenega postopka.
- Sodišče lahko spremeni zaporno kazen v kazen dela v splošno korist na prošnjo obsojenca.

3.3 Center za socialno delo

- Centri so pristojni za: 1) izvrševanje, 2) pripravo, 3) vodenje in 4) nadzorovanje dela v splošno korist.
- Začetni razgovor: glede na osebne lastnosti, veščine, znanja in kraj bivanja se določi naloge in lokacijo opravljanja dela v splošno korist.
- Koordinacijski sestanek: navzoči so predstavnik centra za socialno delo, napotena oseba in predstavnik izvajalske organizacije.
- Podpis tripartitne pogodbe.
- Vloga koordinatorjev na centru za socialno delo: 1) nudenje strokovne podpore strokovnim delavcem na centrih za socialno delo, 2) usklajevanje izdelave postopkov med sodišči, državnim tožilstvom, poravnalci, izvajalskimi organizacijami in centri za socialno delo in 3) sodelovanje z izvajalskimi organizacijami.

3.4 Izvajalske organizacije

- Preko 900 izvajalskih organizacij v Sloveniji (Center za socialno delo Maribor, 2016).
- Organizacije se razlikujejo po: 1) velikosti, 2) številu zaposlenih in 3) naravi dela.
- Organizacije prostovoljno pristopijo na seznam izvajalskih organizacij.
- Izjava regijskemu koordinatorju na centru za socialno delo o možnih delih, ki jih lahko opravljajo osebe napotene na delo v korist skupnosti.
- Osebi, ki pride na opravljanje dela mora organizacija zagotoviti:
 - zdravniški pregled;
 - usposabljanje iz varstva pri delu; in
 - povrnitev potnih stroškov in malice (v primeru, ko je prejemnik socialno varstvenih dodatkov).

3.5 Koordinatorji v izvajalskih organizacijah

- Dogovor s centrom za socialno delo o sprejemu osebe na delo v splošno korist.
- Izvedba začetnega razgovora in presoja o ustreznosti kandidata za delo v organizaciji.
- Podpis tripartitne pogodbe.
- Izvedba vmesnih sestankov oziroma pogovorov z osebo, ki opravlja delo v splošno korist.
- Pisanje poročila o zaključku dela, kateremu se priloži mesečni zahtevki za povračilo stroškov.

3.6 Mentorji v izvajalskih organizacijah

- Mentorji osebam napotenim na delo v splošno korist: 1) predstavijo organizacijo, 2) naravo dela, 3) uporabnike storitev v organizaciji in 4) njihova pričakovanja od osebe napotene na delo v splošno korist.
- Spremljanje osebe napotene na delo v splošno korist.
- Poročanje koordinatorju o delu napotene osebe.
- Evalvacija dela osebe po zaključku opravljanja dela v splošno korist.

3.7 Osebe napotene na delo v splošno korist

- Na delo v splošno korist se osebi lahko dodeli: 1) v predkazenskem postopku, 2) v primeru zaporne kazni, 3) kot dodaten ukrep ob pogojni kazni in 4) kot oblika vzgojnega ukrepa za mladoletnike.
- Delo v splošno korist lahko predlaga tudi oškodovanec.
- Osebe napotene na delo v splošno korist morajo opraviti zdravniški pregled in usposabljanje iz varstva pri delu.
- Organizacija osebi povrne stroške prevoza in malice, v primeru, ko je oseba upravičena do socialnovarstvenih prejemkov in dela več kot 4 ure na dan.
- Delo lahko napotena oseba opravlja po skrajšanem ali polnem delavniku, med tednom in pa tudi med vikendi.

4 Metode raziskovanja

- Podatki so bili zbrani v 21 izvajalskih organizacijah, centru za socialno delo, tožilstvu in sodišču na območju ljubljanske regije.
- Obdobje: od novembra 2015 do januarja 2016.
- Strukturirani intervjuji z mentorji (15), koordinatorji (15), tožilcem, sodnikom in osebami (4), ki so bile napotene na prestajanju dela v splošno korist.
- Analiza intervjujev: urejanje gradiva → določitev enot kodiranja → odprto kodiranje → izbor in določitev relevantnih pojmov in kategorij.

4.1 Sodelujoče organizacije

- Društvo upokojencev Ljubljana Tabor;
- Viški vrtci;
- Zavod Papilot Ljubljana;
- Varstveno delovni center Tončke Hočevar;
- Žale javno podjetje d.o.o.;
- Vrtec dr. France Prešeren;
- Center Janeza Levca Ljubljana;
- Zveza Paraplegikov;
- Vrtec H. C. Andersena;
- Okrajno sodišče v Ljubljani;
- Mladinski dom Malči Beličeve;
- Društvo Altra;
- CSD Vič Rudnik;
- Zavod za gozdove Slovenije;
- Sonček;
- Zveza prijateljev mladine Ljubljana Moste – Polje;
- Okrožno državno tožilstvo v Ljubljani;
- Center starejših Horjul;
- OŠ Mirana Jarca;
- Zavod za oskrbo na domu Ljubljana; in
- Center Korak.

5 Rezultati

5.1 Tožilstvo in sodišče

- Delo v splošno korist se lahko dodeli v:
 - predkazenskem postopku (odložen pregon),
 - v primeru zaporne kazni,
 - pri pogojni obsodbi,
 - pri vzgojnem ukrepu;
- delo se dodeli po odločitvi sodišča, na podlagi predloga tožilca;
- upošteva se storilčeve značilnosti, osebne okoliščine in težo dejanja;
- oseb se ne spremlja → naloga probacijske službe;
- dobro sodelovanje s centri za socialno delo.

5.2 Koordinatorji v izvajalskih organizacijah

- Organizacije so pričele s sprejemanjem oseb na delo v splošno korist po letu 2004;
- dobro sodelovanje s centri za socialno delo;
- začetni pogovor: predstavitev organizacije in potek dela → prihaja tudi do zavrnitev oseb;
- več kot polovica obravnavanih organizacij na leto sprejme več kot pet oseb na delo v splošno korist;
- pogovor z osebo in mentorjem najmanj enkrat na teden;
- poročilo vsebuje naslednje podatke: kdo, kdaj, evidenca ur, narava dela in obdobje opravljanja dela; in
- pozitiven učinek kazni na osebo.

5.3 Mentorji v izvajalskih organizacijah

- **Osnovne naloge: predstavitev dela, nadzorovanje in spremljanje osebe, ki v izvajalski organizaciji opravlja delo v splošno korist;**
- **velika pričakovanja do oseb (resnost, točnost, spoštljivost in zanesljivost pri delu);**
- **za mentorsko delo so zaposleni usposobljeni/primerni zaradi svoje izobrazbe in delovnih izkušenj - samouki;**
- **mentorji imajo mešane izkušnje z napotnimi osebami;**
- **osebe jim večinoma same povedo zakaj so prišle na delo;**
- **število ur opravljanja dela je zelo različno;**
- **10 organizacij je že imelo povratnike.**

5.4 Osebe napotene na delo v splošno korist

- Prvotna kazen: plačilo globe, zapor;
- za delo v splošno korist so osebe zaprosile same, zaradi nezmožnosti plačila kazni, oziroma jim je bila dosojena kot alternativa zaporni kazni;
- večinoma imajo dobre izkušnje s centri za socialno delo;
- opravljali so delo z uporabniki in hišna dela;
- srečanja z mentorjem: enkrat tedensko, vsak dan;
- korekten odnos zaposlenih (pozitivna izkušnja);
- osebna rast in nove izkušnje.

6 Prednosti dela v splošno korist

PREDNOSTI (Dekleva, 1996; Petrovec, 2000)

- Zmanjševanje strogosti in stroškov pravosodnega sistema;
- sodelovanje družbenega okolja s pravosodnim sistemom (javnomnenjska podpora);
- primernost tovrstnih kazni za mladoletnike;
- resocializacijska funkcija;
- možnosti kombinacije tovrstne sankcije z drugimi sankcijami;
- manjša oz. odprava stigmatizacije storilca; in
- povečanje zmogljivosti sodišč.

UGOTOVITVE RAZISKAVE

- Priložnost za alternativno kazen – odprava stigmatizacije, ki jo povzroči zaporna kazen;
- osebnotna drža zaposlenih (korekten odnos in jasna pravila);
- vztrajnost;
- dosledno reševanje problemov in učinkovito mentorstvo;
- human pristop; in
- možnost prostovoljstva ter zaposlitve osebe po opravljenem delu v splošno korist.

7 Pomanjkljivosti dela v splošno korist

POMANJKLJIVOSTI (Fras, 2008; The Centre for Social Justice, 2014).

- Nespremenjen delež povratnikov;
- neustrezno obravnavanje posameznikov;
- pomanjkanje podpore javnosti;
- vprašljivost rehabilitacijskega učinka; in
- samovoljnost odločanja o številu ur, ki so dodeljene storilcu.

UGOTOVITVE RAZISKAVE

- Predsodki zaposlenih in uporabnikov;
- Dodatna delovna obremenitev za zaposlene v organizacijah;
- Pomanjkljiva vključitev centrov za socialno delo, ko oseba nastopi kazen;
- „Strahovi“ pri sprejemanju oseb na delo v splošno korist.

8 Zaključek in predlogi za nadaljnje raziskovanje

- Večina organizacij se pridruži izvajalskim organizacijam na pobudo centrov za socialno delo.
- Veliko organizaciji na področju Slovenije, ki sprejemajo osebe na delo v splošno korist → kaže na podporo javnosti.
- Pričetek alternativnega kaznovanja leta 2004 → vstop v EU, vendar se delo v splošno korist v Sloveniji prvič omeni v Kazenskem zakoniku iz leta 1995.
- Zaposleni v izvajalskih organizacijah niso deležni usposabljanj (samouki) → usposabljanja in posveti s predstavniki iz drugih organizacij.
- Želja izvajalskih organizacij po bolj dejavni komunikaciji s centri za socialno delo.

... predlogi za nadaljnje raziskovanje

- Izvedba študije o sodelovanju med tožilstvom, sodiščem, centri za socialno delo in izvajalskimi organizacijami na nacionalni ravni;
- možnosti za usposabljanje zaposlenih v organizacijah in izvajanje posvetov s predstavniki drugih organizacij;
- preučevanje možnosti za večjo implementacijo dela v splošno korist, kot alternative zaporni kazni;
- vloga in učinkovitost probacijske službe;
- ocena dodatne delovne obremenitve zaposlenih.

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

**ZAHVALUJEMO SE VAM ZA
POZORNOST!**